

Sent til Mbl.is: 30.7.2019
Birt í Mbl: 1.8.2019
Skúli Jóhannsson
Email: skuli@veldi.is
Website: www.veldi.is

Nánast allt í tækni okkar og skipulagi raforkuiðnaðar hefur frá upphafi verið og er ennþá innflutt.

Dómarinn og þriðji orkupakkinn

Grein Arnar Þórs Jónssonar héraðsdómara um fyrirhugaða innleiðingu þriðja orkupakka Evrópusambandsins birtist í Mbl 27.7.2019. Þar setur hann sig upp á móti málinu, sem nú er til meðferðar hjá löggjafarvaldinu.

Arnar Þór tekur fram að hann sé héraðsdómari, til að gera frásögn sína trúverðugri, að því að ætla verður. Ég er ekki á móti því að menn tjái sig almennt um hin ýmsu mál í þjóðfélaginu t.d. á síðum Mbl, en þarf ekki dómari að gæta sín á því að verða ekki talinn vanhæfur til dómarastarfa, ef á reyndi í málinu eða í sambærilegu álitaefni? Í skrifum sínum hefur dómarinn dregið fram pólitíska afstöðu sína í málinu og leggur síðan út af því með mati á óæskilegum afleiðingum af innleiðingu þriðja orkupakka á Íslandi.

Dómarinn vitnar eingöngu í lagaleg rök sín til stuðnings afstöðu til málefnisins.

Af þeirri ástæðu þykir mér ekki úr vegi að fara aðeins yfir hin tæknilegu rök, sem mér þykir hafa skort á í umræðunni.

Raforka

Raforkuiðnaðurinn er sértækt og flókið fyrirbæri. Nokkrir erlendir einstaklingar hafa skarað fram úr á þessu sviði og má þar til nefna Faraday, Maxwell, Edison og Tesla. Á öxlum þessarra einstaklinga stöndum við nú.

Vöxtur í notkun raforku í nútímasamfélögum hefur verið órofa alveg fram á okkar daga og er ekkert lát þar á. Raforkan er orðin svo ómissandi að ef hún bregst þá bókstaflega hrinur samfélagið.

Íslendingar hafa tekið hinni erlendu þróun með opnum örmum, byggt virkjanir og aðra innviði til að gefa öllum möguleika á að tengjast nútímaheimi raforkunnar. Við höfum verið svo lánsöm að landkostir bjóða upp á að vinna raforku úr endurnýjanlegum náttúruauðlindum, stöðuorku fallvatna og jarðvarmaorku.

Raforka á Íslandi

Nánast allt í tækni okkar og skipulagi raforkuiðnaðar hefur frá upphafi verið og er ennþá innflutt. Þeir rafmagnsverkfræðingar sem ég þekki hafa lært erlendis, en menntun í rafmagnsverkfræði í háskólum hérlendis hefur staðið á brauðfótum um langt árabíl. Hönnun og vinna hér á landi við rafbúnað og lagnir styðst við fyrirmæli og reglur erlendis frá. Rannsóknarstofnanir í raforkufræðum fyrirfinnast ekki hér á landi, en það er nóg til af þeim í ríkjum Evrópusambandsins.

Nú vill dómarinn að við tökum upp nýja starfshætti og ritar: „Vilji menn bjóða sig fram til starfa á löggjafarþingi þá ber þeim að axla ábyrgð á því að semja lagatexta. Slíkt hefur óhjákvæmilega í för með sér að viðkomandi orði hugsanir sínar og setji þær fram með kjarnyrtum og skýrum hætti“.

Þetta ætti þá einnig við um texta þriðja orkupakka.

Síðan vitnar dómarið máli sínu til stuðnings í sinn gamla prófessor, án nánari tilvísunar og án þess að hafa áður borið undir hann umrædda afstöðu sína, svo séð verði.

Ég veit bara ekki á hvaða bylgjulengd menn eru eiginlega?

Fyrir nokkrum vikum skrifaði íslenskur hagfræðingur blaðagrein þar sem fram kom að þeir, sem eru að æsa fólk upp á móti þriðja orkupakkanum, eru eins og unglingar sem halda samkvæmi og rústa öllu í íbúðinni en síðan eiga aðrir að koma og taka til á eftir. Þessa atburðarás fæ ég á tilfinninguna við að lesa grein dómarsins.

Orkupakkar Evrópusambandsins

Hér er við að auka að fyrsti orkupakki fyrir raforku var tekinn upp hjá Evrópusambandinu árið 1996. Raforkumarkaður var opnaður meira en áður og smám saman sköpuð skilyrði fyrir samkeppni.

Annar orkupakki var tekinn í gagnið árið 2003, en með honum var neytendum raforku leyft að eiga viðskipti við hvaða raforkusala sem er og samkvæmt eigin vali.

Á þeim árum var maður úr iðnaðarráðuneytinu sendur nokkrum sinnum til Brussel sem áheyrnarfulltrúi. Hann átti að fylgjast með málinu og leggja fram fyrirvara vegna Íslands ef þörf krefði. Ekki varð úr því enda höfðu fáir héraðis áhuga á málinu.

Ný raforkulög voru síðan tekin upp á Íslandi árið 2003 og voru ákvæði fyrsta og annars orkupakka felld inn í lögin.

Þriðji orkupakki tók gildi hjá Evrópusambandinu árið 2009, en þar voru ákvæði um meiri opnun á markaði og þar með að efla raforkutengingar milli einstakra ríkja til að auka afkendingaröryggi og heildarhagkvæmni.

Núna, eða áratug síðar, liggur fyrir vilji íslenskra stjórnvalda um að taka upp þriðja orkupakka.

Niðurstaða

Það er flókið mál að gera umfangsmikið mál einfalt.

Með því að afneita þriðja orkupakka værum við að feta inn á nýjar brautir sem ég efa að sé tímabært, en innviðir okkar eru ekki nógu vel undirbúnir eins og minnst var á hér að framan.

Eins og staðan er í dag þá tel ég að forsendur séu ekki fyrir því að við ættum að þróa og gangsetja séríslenskt og heimasníðað viðskiptakerfi með raforku.

Væntanlegir viðskiptavinir okkar þyrftu þá að læra inn á nýjar brautir í skipulagi raforkukerfa, og hvaða stórfyrirtæki erlendis mundi nenna að eltast við það?

Hvaða erlendur fjárfestir mun hafa trú á því að semja um kaup á íslenskri raforku með þessum hætti? Einsýnt er að hann mundi líta á það sem áhættuþátt og krefjast á móti enn meiri lækkunar á orkuverði.

Lokaorð

Í grein sinni minnst dómarið ekki á sæstreng og er það ákveðinn léttir en sæstrengur hefur ekkert með þriðja orkupakka að gera. Þar eru við sammála.